

hogy milyen antifinanciális lény vagyok (ahogy Kaczér mondta, „megváltó” és nem „pénzváltó” zsidó.)

A BBC végre az október 6-i ünnepélyen engem is szerepeltet, Meredith „The Patriotic Engineer” című magyar tárgyú versét fordítottam le...¹

Egyébként alig hallok valamit. Az LMK-ban megválasztották az új vezetőséget, és az Elnök urat mint díszelnököt nagyon megtapsolták. Richter² elutazott, és megkért, hogy tolmácsoljam üdvözetét. Igyekezni fog írni! Szombattól kezdve lehet táviratozni Magyarországra. Sajnos Bevinék szörnyű politikát csinálnak. De most Budapesten van egy fiatal Labour-képviselő, Mr. Hare, aki nagyszerűen nyilatkozott a BBC-nek Magyarországról.

Márta kapott egy újabb vöröskereszt-levelet az édesanyjától, aug. 27-i kelettel. Sajnos az Édesapja, úgy látszik, végleg eltűnt. Buda ostrománál veszett nyoma. Ennyi idő után aligha marad valami remény arra, hogy előkerül.

Éva³ bizonyára elmondott mindent. Most fogom felhívni.

Remélem az Elnök úr jól van. Bölöni már talán otthon van. Párizsban vannak a magyar szakszervezetek küldöttei, és így azoknak is elmondhatta, amit az Elnök úr írt neki. Horváth Zoltán,⁴ akit jól ismerek, és Ignotus Palinak is jó barátja, a szociáldemokrata párt egyik fontos tagja is Párizsba érkezett és ide is át akar jönni néhány napra. Diplomáciai útlevéllal jött. Jó volna vele beszélni. Jó volna, ha az Elnök úr neki is írna vagy sürgönyözne. Címe: C/o Dormándi, 20 avenue Breteuil Párizs.

Mindkettőjüket szeretettel üdvözlö

Havas

Mellékelem a kis könyvecskét az elszámolással.

Olvasták Bertrand Russell cikkét a Manchester Guardianban? Nagyon érdekes. Talán jó volna táviratozni haza a Nemzetgyűlés elnökének vagy a külügyminiszternek?

PH. 704. f. Havas-levelek (másolat)

¹ Következik a versfordítás három strófája.

² Richter Mihály a háború előtt a Csehszlovák Kommunista Párt komáromi titkára volt, 1939-ben Angliába menekült, a Londoni Magyar Klub vezetőségének és az Angliai Magyar Tanácsnak lett a tagja. Hazatérésekor repülő-szerencsetlenségben vesztette életét.

³ Károlyiék idősebb lánya.

⁴ Horváth Zoltán történész, író, publicista, az 1920-as években bécsi szociáldemokrata emigráns. 1945-ben az SZDP külpolitikusa, vezetőségének tagja, a *Népszava* külpolitikai rovatvezetője. 1947–1948-ban a *Világosság* déli lap főszerkesztője. 1948–49-ben az egyesült párt vezetőségének tagja, a *Népszava* felelős szerkesztője. 1949–1956 között börtönben volt, szabadulása után részt vett az SZDP újjászervezésében, de a november 4-i szovjet intervenció után visszavonult a politikától. Megírta Teleki László életrajzát és „*A magyar századforduló*” című monográfiáját a „második reformnemzedékről”.

152. BÖLÖNI GYÖRGY KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Párizs, 1945. október 7.)

Kedves Elnök úr,

végtelenül köszönöm szeptember 21[-i] leveledet. Mi október 18-án indulunk Bécsnek, s onnan vonaton igyekszünk tovább. Feleségemmel igazán kockázatos az út, de még inkább a pesti élet megkezdése, de így is megpróbáljuk, mit tudunk otthon csinálni. Van visszafelé francia vízumom, Bécstől vissza egy ordre de mission egy repülőgépre, s ha a dolgok rendje úgy hozza, hamarosan is visszajöhetünk, hogy folytassuk itt a régi életünket.

1. Rákositól kaptam levelet, melyben az utazásunk körül tett közbenjárásairól értesít. Akkor, úgy látszik, még nem tudta, hogy te megkaptad meghívásodat. Eljárt ügyemben is Gascoigne¹ angol és Schoenfeld amerikai követnél, de úgy látszik többszöri sürgetése is eredménytelen maradt. Ez ma már nem fontos, csak mint jellemző dolgot írom ide.

2. A szakszervezeti kongresszuson egy 6 tagú magyar delegáció van itt, élükön Kossa² szakszervezeti titkárral. Kossa igen kitűnő ember, ha a többiek (kommunisták) is ilyenek, akkor elsőrangú a garnitűrjük. Megmutattam neki leveledet, s kértem, hogy hozza Rákosi tudomására. Ő valószínűleg hamarabb lesz otthon, mint én. Úgy látom, hogy otthoni megjelenésedtől elsősorban azt várnák, hogy a helyzet kikristályozódjék polgári oldalon. Ott ti. még mindig veled takaróztatnak. Rákosi írja: „A jelenlétekre óriási szükség van, mert a rendes, nem kommunista demokrata itt sajnos elég ritka madár. Csak mint kuriózumot mondom, hogy az októbristák zöme, Nagy Vincével az élén vezet a demokrácia elleni harcot. Az itteni helyzetről, sok nehézségünkről és kevés sikerünkről majd Cs.³ elvtársam fog beszámolni. Ha elfogadsz tőlem egy tanácsot, úgy nagyon kérek, minél előbb gyere. Október végén vagy november elején meglesznek az országos választások, és nagyon örülnék, ha már Te itt lennél. Nem annyira arról volna szó, hogy fellépj jelöltnek, mert Téged úgy akarunk bevinni a parlamentbe, mint az ösz-szes pártok jelöltjét, hanem azért, hogy egy rendes demokratával több legyen.”

3. Reuter-nyilatkozatod kitűnő volt, látom, hogy a budapesti rádió is idézi. Úgy látszik, nagyon is megérett az idő, s most érett meg a hazatérésedre, legyen az bár ideiglenes is. Arra kérnék, hogy jelezd egy táviratban – levélre már nem lesz idő –, hogy még-is lehetne-e szó hazajöveledről az ősz folyamán.

4. Judithot nem láttuk, s így nem tudtam üzenetedet átadni. Pedig a dolog aktuális lenne, mert a franciákban megvan a hajlandóság a diplomáciai kapcsolatot mihamarább felvenni.

Sok meleg üdvözzel, feleségednek kézcsókkal, a régi nagyrabecslülő ragaszkodással

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti). Közli: KMVÍ II. 392–393.

¹ Sir A. D. F. Gascoigne angol diplomata, 1919-ben járt először Magyarországon a Clerik-misszióval, 1936–1939-ben a budapesti követség első titkára. 1945. februártól 1946. júniusig követi rangban a magyarországi politikai misszió vezetője, majd hasonló beosztásban dolgozott Tokióban. 1951–1953-ig, nyugdíjazásáig moszkvai nagykövét volt.

² Kossa István a harmincas években a Villamosalkalmazottak Szövetségének, majd a Közlekedési Dolgozók Szakszervezetének titkára volt. 1942-ben büntetőszázaddal az orosz frontra vitték, a fogságban csatlakozott a KP-hez, hazatérve ennek vezetőségi és PB-tagja, a Szakszervezeti Tanács főtitkára (1945–1948) lett. 1945. szeptember-októberben részt vett a Szakszervezeti Világszövetség párizsi alakuló kongresszusán. Később különböző vezető tisztségeket töltött be, volt közlekedési és pénzügyminiszter.

³ Feltehetőleg Andics Erzsébet, aki a delegáció tagja volt.

153. PRÁGER JENŐ KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(London, 1945. október 15.)

Kedves Elnök Úr!

Megkaptam 13-ról kelt levelét, amelyet köszönettel nyugtázok.¹ Azt hiszem, mondanom sem kell, hogy minden szavával egyetértek, és kérése szerint fogok eljárni a rám kirott feladatban. Ugyancsak tudomására fogom adni barátainknak, az Ön híveinek abban a formában, ahogy azt Ön kívánja, de természetesen csak azoknak a személyeknek, akiket Ön megjelölt. Az egész dolgot tervszerűen akarom csinálni, és pedig úgy, hogy körül-